

Висока школа модерног бизниса, Београд

DOI 10.5937/kultura1963193B

УДК 792.075

658.8:792

стручни рад

МЕНАѢМЕНТ ДОГАЂАЈА У ПОЗОРИШНОЈ УМЕТНОСТИ

Сажетак: *Културни догађаји су веома значајни за једну заједницу и њен културни али и економски развој. Позоришне представе као културни догађај се изучавају као посебан друштвени феномен. У раду ћемо посматрати позоришну уметност и њен развој од верских ритуала и поетске драме па до Бродвеја. Организација догађаја као што је позоришна представа је веома сложен процес који захтева од организатора да поседују одређене вештине и знања. Поред смишљања идеје за тему културног догађаја неопходно је размотрити распон погодних места и увек имати на уму буџетска и друга ограничења. МенаѢмент догађаја у данашње време постао је познат као посебно поље изучавања у великом броју образовних институција.*

Кључне речи: *позориште, културни догађај, организација догађаја*

Увод

Позориште представља један од најингениознијих човекових компромиса са самим собом. У њему он изводи и забавља друге, прави се важан и забавља себе, а опет – оно је један од најмоћнијих инструмената за истраживање и покушај да схвати самога себе, свет у коме живи, и своје место у том свету.¹

Културни догађаји као што је позоришна представа представљају веома снажну улогу у друштву. Израз јавно окупљање означава догађај са одређеном намером. Величина и врста културног догађаја одређује ниво неопходних вештина професионалних менаѢера догађаја. Професионални менаѢер

---

¹ Харвуд, Р. (1998) *Историја позоришта: Цео свет је позорница*, Клио, Београд, стр. 15.

културног догађаја представља особу која је одговорна за организовање, управљање, проналажење спонзора, логистике и односе с јавношћу. Позоришну представу као културни догађај можемо посматрати и као забаву, али она је много више од тога. Позориште има веома значајну улогу у друштву, а то је пре свега васпитно образовна улога.

Забава као глобални феномен бележи све већи раст и остварује огромне приходе. „Догађаји чине једну од најузбудљивијих и најбрже растућих облика феномена који су засновани на доколици, бизнису и туризму.”²

Посебна привлачност културних догађаја произилази делимично из ограниченог трајања и природе јединствености. Појам „фестивал” који се користи стотинама година, може обухватити безброј догађаја. Фестивал је представљао време светковине, релаксације и опоравка, кога је често пратио период тешког физичког рада у току сетве или жетве. У суштини, основна функција ових фестивала била је прослава заједнице или културе. Догађаји побуђују интересовање заједнице и привлаче велики број учесника, а стварају и велики приход од туризма.

Менаџери у култури требало би да раде на приказивању и популарисању културних вредности и уметничких остварења и подстицању контакта људи са уметношћу. И поред изазова са којима се суочавају, од финансијских средстава до придобијања публике, свесни су утицаја који могу имати на своју заједницу и свет. Организовање културних догађаја један је од начина да се промовишу културне вредности одређене заједнице и побољша економска ситуација одређеног града или земље.

Развој позоришта као културног догађаја – култура и забава

У основи, позориште говори о животу. По речима редитеља Питера Брука, „позориште и живот су једно те исто и нису једно те исто. Састављени су од истих састојака, па ипак позориште не би постојало да се није догодило нешто друго”. Зато што је позориште као живот и зато што се бави животом, оно се никада не може свести на неку једноставну формулу.³

---

2 Љубојевић, Ч. и Андрејевић, А. (2002) *Менаџмент догађаја*, Факултет за услужни бизнис, Нови Сад, стр. 5.

3 Харвуд, Р. (1998) *Историја позоришта: Цео свет је позорница*, Клио, Београд, стр. 16.

Позориште може да представља забаву, али је обично много више од тога. Оно не обухвата само уметност, већ и историју, социологију, психологију, политику и друге области. Поседује невероватну снагу да отелотвори проблеме који су фундаментални за постојање, али који често пркосе решењу, јер гледано историјски, оно је више емоција него рационалност. Када се глумци и публика споје и предају колективном доживљају, настаје позоришна мистерија.

Позориште варира од верских ритуала и поетске драме па до Бродвеја. Оно укључује релативно модерне облике, као што су опера и балет и обухвата мноштво разних вештина, али кључни елемент позоришта је интеракција извођача и посматрача. Оно лежи у основи људског друштва, оно је заједничко готово свим културама. Порекло позоришта лежи у давној прошлости тако да нико са сигурношћу не може да каже када је оно настало.

Позориште је рођено из игре, ритуала, магијских обреда. Како се ништа са сигурношћу не зна о пореклу позоришта, та тема је произвела читав низ теорија. Једна прихватљива теорија указује на усађен аспект људске природе, жељу да се људи играју. Најнепосреднија и најпоучнија претпоставка о пореклу театра могла би бити она која држи да је настало из игре: дечаки се играју војника, девојчице са својим луткама глуме улогу маме. Али, историчари су сложни у томе да корене позоришта треба тражити у ономе што је најстаријим народима било од великог значаја: у обреду, религиозном или грађанском, свечаном или ратном.

Тако Роберт Пињар пружа подршку овој тези сматрајући да се најстарија драмска сцена може открити у цртежима на стенама из палеонтолошког доба, које представљају играче огрнуте животињским кожама.⁴

Ове слике подсећају на порекло глуме. Временом глумци ће почети да користе физичка помагала како би изгубили своју личност и како би учврстили веру у оно што се догађа. Користе коже, боје, јеленске рокове и оно што је најважније за позоришну тему, маске. Стављање маски је константан симбол у почетним позоришним формама. Ловци који су постали животиња коју лове и који носе маске помажу својој машти и машти заједнице.

Први примери менаџмента неког извођења представе били су јавна окупљања због церемонијалних верских обреда у

---

4 Венстен, А. и Вајнштајн, А. (1983) *Позоришна режија – њена естетска улога*, Универзитет уметности, Београд, стр. 34.

раним друштвима. „Менаџер” је свештеник, и то је уткано у друштво.⁵

Из овог примера можемо закључити да је за организацију културних догађаја битно да постоји менаџер, организатор културних догађаја. Такође, поред смишљања идеје за тему догађаја неопходно је размотрити распон погодних места и увек имати на уму буџетска и друга ограничења. Менаџмент догађаја у данашње време постао је познат као посебно поље изучавања у великом броју образовних институција.⁶

Менаџери који организују културни догађај као што је позоришна представа морају да имају основна знања и информације, да поседују специфичне вештине и атрибуте, да поседују креативност и комуникационе вештине.

У V веку пре нове ере позоришна уметност, као заједништво гледалаца и извођача представе, води порекло из древне Грчке. Историјски гледано, грчка драма се појавила као потпуно развијена и дивна. Појава драмских писаца је значајна за ту промену, а за то су заслужна три драмска писца: Есхил, Софокле, Еурипид. Улазак бога Диониса у позориште је од пресудног значаја за његов развој. Корене драме налазимо у разузданим забавама посвећеним Дионису. Његова природа и махнити обреди његових следбеника и потенцијална претња коју је он представљао у уређеном друштву, леже у основи снаге драме од њеног почетка па до данас. Драма чији је он био покровитељ била је у стању да изненади, узнемири и запрепасти публику.

Позориште је постало медиј у коме су напетости живота биле представљене без ограда – човек против богова, против судбине, против прошлости, и наравно против самога себе. То је био облик који је настао из практичне потребе: уметност драме морала је да испуни и прошири функцију коју је обред имао у прошлости, изводећи процес уз чију помоћ је човек, тај трагични јунак, био увучен у схему ствари да преиспита сопствену улогу.⁷

Грци су волели да се такмиче, а њихови драмски писци су се такмичили током славља, културног догађаја, које је трајало три дана и представљало фестивал који се звао *Град Дионисија*. Отварању *Град Дионисија* присуствовали су верски и грађански великодостојници, свештеници Диониса и архонт

---

5 Бернс, В. (2009) *Менаџмент и уметност*, Клио, Београд, стр. 42.

6 Љубојевић, Ч. и Андрејевић, А. (2002) *Менаџмент догађаја*, Факултет за услужни бизнис, Нови Сад, стр. 6.

7 Харвуд, Р. (1998) *Историја позоришта, Цео свет је позорница*, Клио, Београд, стр. 53.

главни судија Атине. Његове дужности су укључивале организовање компликованог система оцењивања драма и именовање неког богатог грађанина да финансира представе. Човек који је финансирао представе – *цхорегус*, могао је да буде награђен и за најбољу представу. Те године *цхорегус* није морао да плаћа порез.⁸ Видимо да је и у то време држава имала пресудну улогу у домену културе и уметности и да је укључивала богате људе да улажу у позориште и на тај начин их ослобађала од пореза. Први државни систем који спонзорише културне догађаје успоставља се у Грчкој, око 534 године пре нове ере. Ови догађаји су захтевали менаџерске вештине у планирању, организовању и контроли, као и данас.⁹

Спонзорство представља елемент комуникационог микса и све популарније средство путем кога особе или корпорације пружају финансијску подршку да се културни догађај одржи. Путем спонзорства ће се створити корист у смислу побољшања имиџа.

Још у старој Грчкој богате аристократе су подржавале спорт и уметничке фестивале. У старом Риму, гладијаторе су подржавали чланови римске аристократије. Прва модерна комерцијална употреба спонзорства, догодила се 1861. године у Аустралији. Такав облик спонзорства догађаја као што су Олимпијске игре је био од стране Кока Коле.¹⁰

Организатори догађаја морају постати професионалци у управљању спонзорским партнерствима. И да добро схвате шта представља спонзорство.

Глумце који су били професионалци плаћала је држава. На крају фестивала глумци су били награђивани, а онима који су се лоше понашали дељене су казне.

Грчка позоришта су грађена на отвореном, на падинама неког брда, како би се искористио бољи нагиб ради бољег погледа на сцену. Публика је седела на дрвеним клупама поређаних у полукруг. Есхил је увео на сцену другог глумца, који ће са првим приказивати више ликова. На тај начин је ораторијум претворио у драму. Простор испред Дионисијевог храма био је кружан, у центру је био жртвеник – тимела, око којег су играли глумци који су били мушкарци. Около је распоређен хор, док су се гледаоци налазили око тог простора. Касније се подижу камени или мермерни објекти. Ови

---

⁸ Исто, стр. 58.

⁹ Бернс, В. (2009) *Менаџмент и уметност*, Клио, Београд, стр. 43.

¹⁰ Љубојевић, Ч. и Андрејевић, А. (2002) *Менаџмент догађаја*, Факултет за услужни бизнис, Нови Сад, стр. 105.

објекти представљају место где су се одржавали културни догађаји. Организатор догађаја мора пажљиво размотрити све последице одабира простора где ће се културни догађај догодити. Приликом избора места треба узети у обзир велики број фактора. Међутим, увек се треба руководити да је неопходно пронаћи простор који највише одговара културном догађају који се организује и публици која долази на позоришну представу.

По речима песника Хорација Грчком је завладао Рим. Римљани су, за разлику од већине освајача, уважавали врлине оних које су освојили. Оно што су узели од Грка постао је модел њихове уметности и књижевности. Позориште у Сиракузи, освећено око 460. године пре нове ере било је познато као најстарије на Сицилији. Југ је био тај који је обликовању комедије донео сопствену драмску форму. Римљани су признали да је грчка цивилизација била надмоћнија од њихове, и буквално сва римска уметност је била надахнута Грчком, мада је она временом добила другачији карактер: римску уметност су чак изводили Грци.¹¹

Преузевши позориште од Грка, градили су нешто измењене театре у којима је сцена архитектонски повезана са гледалиштем и подиже се на подијум. Позоришта су била неопходна за царско римско друштво али не и за драму. Сатиричар Јувенал је рекао како само две ствари интересују масе – хлеб и циркус. Рим је у то време био веома богат, становништво је било многобројно и веома необразовано. Масу је требало забавити, то је значило да треба организовати што више догађаја. Позоришта као културни догађаји су била испуњена спектаклима, који су били китњаста, раскошни и пуни бруталности. Учесници у спектаклима, глумци који су глумили у комедијама, представама без речи, пантомимама обезбеђивали су забаву широм Римске империје.¹²

Римљани су организовали уметничке догађаје које је финансирала држава. Менаџери који су били задужени за надгледање и руковођење забавом морали су да имају доста менаџерских способности за продукцију и управљање овим догађајима

Када се распало Западно римско царство трагови званичног организованог позоришта су нестали. Већина историчара се слаже да, иако никаквог формалног позоришта није било, један број његових елемената је наставио да живи.

---

11 Грант, Н. (2006) *Историја позоришта*, Завод за уџбенике, Београд, стр. 20.

12 Харвуд, Р. (1998) *Историја позоришта, Цео свет је позорница*, Клио, Београд, стр. 91.

Нарастајућа снага ране хришћанске цркве била је коришћена да се уништи драмска уметност. Римско позориште је било развратно и представљало је глас паганства и као такво оно је било непријатељ новог моралног поретка.

У првим вековима после Христовог Васкрсења Црква је морала да нађе начин да апсорбује религиозне импулсе пре хришћанске прошлости и да истовремено угуши старе религије. Тако се почело са изградњом цркава на местима где су се налазили пагански храмови. Користила су се паганска места као места на којима су се одигравали културни догађаји. Хришћанска црква је у своје обреде укључивала представу, као што је маскарада и карневал и усвојила драмска средства како би успешније пренела поруку народу. Ускрснуће представљало је пример драматизације посете Марије Исусовом гробу после распећа. Све ликове играли су свештеници. Највећи утицај на позориште у том времену имала је Црква. Постоје подаци о различитим представама које су стварале профит. Према Брокету и Хилдију, постоји пример да је у Ремсу 1490. године 5.616 особа платило улаз за представе које је спонзорисала општина.¹³

Финансијско питање је веома битно приликом организовања догађаја. Нека догађања имају више циљева, али остваривање профита је један од њих. На пример, уличне параде или музички фестивали за јавност су бесплатни, док трошкове носе државна тела и/или спонзори. Фирме или појединци често за таква догађања обезбеђују добра и услуге па је тешко одредити стварни трошак догађања. Међутим, веома је важно да сви остали трошкови буду одобрени и документовани. Кад је циљ догађаја прикупљање средстава у добротворне сврхе, мора се одредити циљна свота, па је опет врло битно да се и трошкови и прикупљена средства правилно расподеле.¹⁴

Временом су се појавила кола са ниским подом на којима су били учесници који су изводили пантомиме представљајући Адама и Еву, Нојеву барку итд. Изводили су кратке дијалоге који су се звали „теловска драма”, која је била популарна у Енглеској. Сличне светковине одвијале су се широм Европе и тако је постављена сцена за нови облик позоришног приказивања, културних догађаја као што је: фестивал драма, славље човековог спасења. Ови комади били су познати под називима: мистерије и миракули, и мада средњи век није

---

13 Brockett, O. and Hildy, F. (2003) *History Of The Theatre*, Ninth Edition, New York: Allyn and Bacon, pp. 43-49.

14 Ван дер Ваген, К. (2010) *Event Management, Управљање догађајима, у туризму, култури, бизнису и спорту*, Мате, Београд, стр. 55.

правио оштре разлике између њих, ови изрази су почели да се диференцирају на оне који су обрађивали библијске приче и друге који су обрађивали животе светаца.¹⁵ Крајем дванаестог и почетком тринаестог века француске мистерије изашле су из цркава и почеле да изводе представе на народном језику. За приказивање су били задужена посебна конститутивна тела, док су у Енглеској били задужени трговачки еснафи. Глумци су били плаћени према важности своје улоге.

Миракули и мистерије су представљали народно позориште које се обраћало широкој неписменој публици. Мистерије су запалиле театарски пламен. Тај пламен је био најснажнији у Енглеској. Средњи век је оживео позориште, али превирања која су се догодила у 16. веку, одвајање енглеске цркве од Рима утицаће на позориште. Није више било покретних позоришта, протестанти су нападали католичко празноверје и идеологију. Џејмс Бербиц био је столар који је 1576. године саградио позориште које се звало Позориште, које је било у облику круга.

Од XIV до XVI века развила су се неокласична позоришта, појавила су се опера и балет, а улога менаџера у уметности постајала је све значајнија.¹⁶

У току ренесансе позориште улази у главна културна збивања. Модели ренесансног позоришта успостављени су у земљи у којој је ренесанса и почела, у Италији. У то време професионалним трупамa је био неопходан простор. Цркве су добро служиле за играње верских драма, а краљевски дворови, приватне куће и јавне зграде разних врста пружале су простор за секуларну драму. Ренесанса представља период који је почео у Италији и проширио се на остале делове европе, попримајући различите облике у различитим земљама. Фиренца је била град у коме се родио нови уметнички дух. Избор места догађаја је веома значајан.

Приликом избора простора догађаја морају се узети у обзир потребе свих интересних група. Приликом прегледа потенцијалних локација догађања потребно је узети у обзир три главне интересне групе чије би перспективе могле бити битно различите: извођачи, публика и организатори.¹⁷

---

15 Харвуд, Р. (1998) *Историја позоришта, Цео свет је позорница*, Клио, Београд, стр. 102 -103.

16 Бернс, В. (2009) *Менаџмент и уметност*, Клио, Београд, стр. 43.

17 Ван дер Ваген, К. (2010) *Event Management, Управљање догађајима, у туризму, култури, бизнису и спорту*, Мате, Београд, стр. 160.

Ако узмемо као пример, комедија *дел'арте* је била веома популарна комедија која је цветала од средине XVI до почетка XVIII века. Комедија која је заснована на народној традицији, али се изводила и на раскошним дворovima. Глумац који је глумио у комедији морао је да игра, пева, да има умеће акробате, да буде комичар и пантомимичар и морао је да зна да свира на неком музичком инструменту.

У склопу многих догађаја, може се организовати позоришна представа, као део културно забавног програма.

У Енглеској Краљ Хенри VII запослио је једну сталну групу глумаца, која је била повезана са осталим забављачима, дворским лудима, музичарима, акробатама, који су били део призора који су се одигравали у двору. А Хенри VIII који се одвојио од Рима, дао је инспирацију његовим министрима да прихвате један облик покровитељства над позориштем, и на тај начин би имали контролу над садржајима драма. Доласком Елизабете I долази до раста путујућих трупа.

У Енглеској у XVI веку осетио се велики успон професионалног позоришта као културног догађаја. Традиција савремене драме је доста ојачала, политичка стабилност у то време је створила добре услове за развој позоришта, а успон самог Лондона обезбедио је публику. Глоб, Шекспирово „О” позориште је саграђено од дрвета и представља најчувеније позориште икада саграђено у Лондону у време када је већи део становништва посећивао позориште чешће него икада у историји. Тада је у Лондону живело 160.000 становника, од тог броја 20.000 људи је посећивало позориште сваке недеље. Како то нису увек били исти посетиоци, то значи да је велики број људи био стална публика. У то време Лондон је био зачаран позориштем. Људи су чезнули за позориштем, сама потражња за позориштем условила је да у то време у Лондону буде и велика понуда драмских писаца. Улазница за позоришну представу је коштала један пени за партер, за два пенија гледалац је могао да купи седиште у подножју степеница с леве и десне стране или за три пенија да купи место на галерији. Док је цена за привилеговане била дванаест пенија.

Пред крај XVI и почетком XVIII века позориште у Енглеској било је најпопуларније. За време владавине Елизабете I Лондон је имао и позориште и глумце и публику. У то доба открића и експанзије долази до уједињења књижевности и позоришта.

То време је обележило и стварање Шекспира. Своју интелектуалну снагу и имагинације применио је, не на академско изучавање хуманистичке, већ људске психологије,

истражујући универзална осећања у једној бескрајној разноврсности ликова и уносећи их у незаборавну поезију.¹⁸ Употребивши своју машту и усмерио је на публику, непрестано је увлачећи у дубоко поистовећење са глумцима на сцени.

Жан Батист Поклен – Молијер је био глумац, драмски писац, продуцент и један од највећих комедијографа у историји позоришта. Основао је 1643. године позоришну трупу. Она је пропала у Паризу, да би касније његова трупа путовала по унутрашњости. Када је трупа извела сопствену фарсу *Заљубљени доктор* пред Лујем XIV, постигла је велики успех и добила је право да позориште Петит Боурбон подели са италијанским комадом. Од тада па до своје смрти Молијер доминира француским позориштем до те мере да је једно време претила опасност да трагедија нестане са репертоара.¹⁹

Представе *Дон Жуан* и *Тартиф* наишле су на непријатељски став код цркве. Али краљ је био на његовој страни и подржао га је. Времена су се мењала. Драмски писци су морали да узму у обзир укусе публике која је потицала из високог друштва.

Осамнаести век се сматра да је био доста неинтересантан за драму, а оно што је било карактеристично за тај период у Француској и Енглеској је да је позориштима владао капитал.

Изазов за организаторе културног догађаја као што је позоришна представа, је било проналажење новца. Новчана подршка цркве, краљевске породице били су главни извори финансирања уз продају удела који је обезбеђивао средства за плате и продукцију. Менаџери су морали да надгледају и расподеле укупни профит власницима удела. Такође, менаџери су били у унакрсној ватри између уметника који су тражили простор за извођење својих представа и државе која је често покушавала да угуши дело и контролише га. Кроз историју уметници су се борили са контролом коју су наметали Црква и држава.

У XIX веку израз романтизма се односи на интелектуални покрет који је имао снажан утицај на друштво и уметност. Романтичари су наглашавали јединственост појединца и значај индивидуалног израза у коме је утицај националног карактера представљао једну компоненту. Романтичарски дух имао је утицаја на сценографију, сценску уметност и

---

18 Грант, Н. (2006) *Историја позоришта*, Завод за уџбенике, Београд, стр. 20.

19 Исто.

глуму. Овај период обележавају велики технолошки изуми и за позориште је можда најзначајнији био развој вештачке расвете.

Вид забаве крајем XIX века за обичан свет у Америци, биле су популарне представе под називом варијетет. Варијетет су волели пословни људи, менаџери који су држали под контролом велика позоришта. Њих драма као уметност није много занимала, они су тражили профитабилну, комерцијалну забаву, која ће да успе и да буде популарна. Неке енглеске крчме и клубови су обезбеђивали забаву у облику комичних песама и монолога, међутим, ту је било много непосредних односа између извођача и гледалаца. Овај тип представе је постао толико популаран тако да су специјалне зграде прављене за извођење мјузиколова. Први мјузикхол је био Кентербери у Лондону отворен 1852. године. Мјузикхолови су обезбедили добру основу за најбоље британске комедије све до доласка доба телевизије.

Почетак XX века у Сједињеним Америчким Државама у земљи у којој је владао „шоу бизнис“ где је све било спектакуларно није било озбиљне драме до појаве Јудина О’Нила драмског писца. У друштву у којем преовлађују модерни услови производње, живот је представљен као акумулација призора. Све што је некада било непосредно доживљено, претворено је у представу. Сlike одвојене од свих аспеката живота стапају се у јединствен ток ствари, у којем преходно јединство живота више не може бити остварено. Фрагментарна опажајна стварност регрупише се у ново, сопствено јединство, као одвојен лажни свет, предмет пуне контемплације. Специјализација слика света достиже врхунац у свету независних слика које обмањују чак и саме себе. Спектакл је конкретизована инверзија живота, независно кретање неживота.²⁰

Бродвеј се простира читавом дужином Менхетна, узбудљив и бљештав, у срцу великог града представља једну од великих позоришних експлозија XX века. Као такав представља велико искушење америчког позоришта. Још четрдесетих година XX века експериментална драма је могла да нађе упориште али због скупе продукције се ишло и на комерцијални успех. Докле год је представа доносила профит и пунила сале била је извођена. Зато су озбиљни драмски писци сматрали Бродвеј „местом забаве“. Највећи производ Бродвеја и најјучљивији елемент његовог успеха је мјузикл.

---

20 Debord, G. (1992) *La Société du spectacle*, translated by Ken Knabb (Society of the Spectacle) Paris: Gallimard; Debord, G. (2002) *Oeuvres*, Gallimard, Paris, Bureau of Public Secrets, p. 6.

Публика је плаћала да би видели на позорници велике звезде и спектакл.

Мјузикл представља скраћеницу од „музичка комедија” која се уздигла из пепела европске оперете. У мјузиклу заплети су били слаби, са мало драмског значаја. Бродвеј није био за драме већ за хитове. Њујорк је морао да развије и друге видове позоришта од значаја а не само позориште које се руководи парама и тржиштем. Тако је настао оф – Бродвеј, па чак и оф – оф Бродвеј.

У овом раду смо посматрали позоришну уметност као културни догађај која се развијала од верских ритуала па до Бродвеја. Видимо да су од почетка постојали организатори културних догађаја, који су поседовали одређене вештине које су доприносиле доброј организацији ових догађаја. Поред организаторских способности веома је важно одабрати место на коме ће се догађај одржавати и обезбедити буџетска средства.

Први пример менаџмента у култури и организовање догађаја као што су верски обреди у раним друштвима, где је „менаџер” био свештеник, показује нам да како се развијало позориште, тако се развијао и менаџмент догађаја.

Позориште као културни догађај у неким случајевима је био забава, али позориште је много више од тога. Оно има образовну и васпитну улогу која утиче на развој свести друштва и појединца, и због тога је изузетно важно да позориште постоји и шири своју мисију. У данашње време живот се не може замислити без ефикасних комуникација, то се односи и на менаџмент у култури који ће све више пажње посветити анализи комуникација са позоришном публиком. Менаџмент у култури добија све више на значају јер организовање културних догађаја на квалитетан начин има покретачку снагу у прихватању и стварању културних вредности.²¹

Закључак

Из свега овога можемо закључити да је позориште од ритуалних почетака стигло до модерних времена. Оно је пролазан медиј који не може дуго да стагнира. Преживело је биоскоп, телевизију, па и револуцију технологије, али то не треба да значи да савремено позориште нема константне изазове и потребу за прилагођавањем променама у окружењу. Потрошачко друштво, брз темпо живота условљавају позориште да се мења.

---

21 Бракус, А. (2015) *Позиционирање као маркетиншка стратегија у позориштима Србије*, Задужбина Андрејевић, Београд, стр. 10.

Оно што је сигурно је да ће позориште постојати и у будућности али не знамо какве ће промене попримити. Оно што се може увидети да лакоћа са којом се долази до информација путем интернета условљава и уметничке организације да морају да ангажују веште људе који ће управљати веб-страницама и разменом информација с јавношћу да би опстала у турбулентним временима. Брзе технолошке промене утичу на начин на који ће позориште задовољити потребе будуће публике.

Велики проблем који имају позоришта се своди на финансирање, велики несклад између постојећих ресурса и трошкова представе. У земљама у свету позоришта се сусрећу са овим проблемом. Улога менаџмента у позоришту је од великог значаја.

Увођење менаџмента и маркетиншких метода у установе културе захтев је савременог доба које и култури намеће потребе успеха на тржишту, економичности и ефикасности пословања. Ипак, културни менаџмент и маркетинг не треба схватити само као „прављење новца” у области културе и значајну активност која доприноси развоју уметничке (културне) продукције и стварању културних навика публике (културне потребе, активности), већ и као професију која мора да развије све форме маркетинга с циљем да посредује, анимира и едукује у области културе.²²

Културни догађаји служе побољшању имица једног места, регије или државе. Позиционирање одређеног културно-туристичког догађаја у свести потрошача постиже се коришћењем маркетиншких комуникација. Менаџери имају задатак да локалне потенцијале активирају и учине их атрактивним за публику и туристе, као и за локално становништво. Ако туристичко - културне потенцијале очувамо за нове генерације туриста и локално становништво, добићемо одрживи културни туризам.

Позоришни фестивал који је основан 1954. године је један је од најстаријих и највећих фестивала друштвених позоришта у Сједињеним Америчким Државама. Почео је са три позоришне групе, да би се данас проширио на већи број учесника. Годишњи фестивал одржава се сваког пролећа. То је популарни догађај који траје четири – пет дана на којем учествују у просеку двадесет група, који није само забавног, већ и едукативног карактера.

---

22 Драгићевић Шешић, М. и Стојковић, Б. (2010) *Култура: менаџмент, анимација, маркетинг*, Београд: Клио, стр. 87.

Фестивал се завршава увек недељом и тог дана се изводе три – четири представе које су одабране од жирија, као и додела награда и признања групама за изврсност извођења представа. Сви жељно ишчекују доделу награда. Овај фестивал је повезан са Регионалним фестивалом Нове Енглеске (НЕРФ), који се одржава сваке две године.

На примеру позоришног фестивала можемо видети како су културни догађаји и менаџмент догађаја повезани и колико могу да утичу и на културни туризам и на посету публике културне манифестације која је постала традиционална.

Ако гледамо са економског становишта, културни туризам представља излазак културе на тржиште са својим културно уметничким производима и услугама. Менаџмент догађаја, култура и туризам представљају комплементарне гране, које би требало да успоставе партнерску сарадњу и удруже се у обликовању заједничких производа и услуга.

На тај начин добијамо културну индустрију која се веома брзо развија и заузима значајно место у светској економији.

ЛИТЕРАТУРА:

- Бернс, В. (2009) *Менаџмент и уметност*, Београд: Клио.
- Бракус, А. (2015) *Позиционирање као маркетиншка стратегија у позориштима Србије*, Београд: Задужбина Андрејевић.
- Ван дер Ваген, К. (2010) *Event Managment – Управљање догађајима, у туризму, култури, бизнису и спорту*, Београд: Мате.
- Венстен, А. и Вајнштајн, А. (1983) *Позоришна режија – њена естетска улога*, Београд: Универзитет уметности.
- Brockett, O. and Hildy, F. (2003) *History Of The Theatre*, 9th Edition, New York: Allyn and Bacon.
- Debord, G. (1992) *La Société du spectacle*, Paris: Gallimard, translated by Ken Knabb (Society of the Spectacle), Paris: Oeuvres, Gallimard.
- Debord, G. (2002) *Bureau of Public Secrets*, Paris: Oeuvres, Gallimard.
- Драгићевић Шешић, М. и Стојковић, Б. (2010) *Култура: менаџмент, анимација, маркетинг*, Београд: Клио.
- Грант, Н. (2006) *Историја позоришта*, Београд: Завод за уџбенике.
- Харвуд, Р. (1998) *Историја позоришта: Цео свет је позорница*, Београд: Клио.
- Љубојевић, Ч. и Андрејевић, А. (2002) *Менаџмент догађаја*, Нови Сад: Факултет за услужни бизнис.

Aleksandra Brakus
Modern Business School, Belgrade

EVENT MANAGEMENT IN THEATRE ARTS

Abstract

Cultural events are very important for a community and its cultural and economic development. Theatre performances as cultural events are studied as a distinctive social phenomenon. In this article we will observe theatre art and its development from religious rituals and poetic plays to Broadway. Organization of an event such as theatre performance is a very complicated process which requires the organizers to have specific set of skills and knowledge. In addition to coming up with the idea for the theme of a cultural event, it is necessary to consider a range of convenient places and always have in mind the budgetary and other limitations. Event management has become a special field of research in a large number of educational institutions.

Key words: *theatre, cultural event, event organization*